

Vlinders in de Julische Alpen

In Noordwest-Joegoslavië liggen de Julische Alpen, waar zeer veel vlinders voorkomen. De auteur, die al eerder zijn vakantie daar doorbracht, ontdekte een aantal bijzondere soorten en keek naar het gedrag van de dieren.

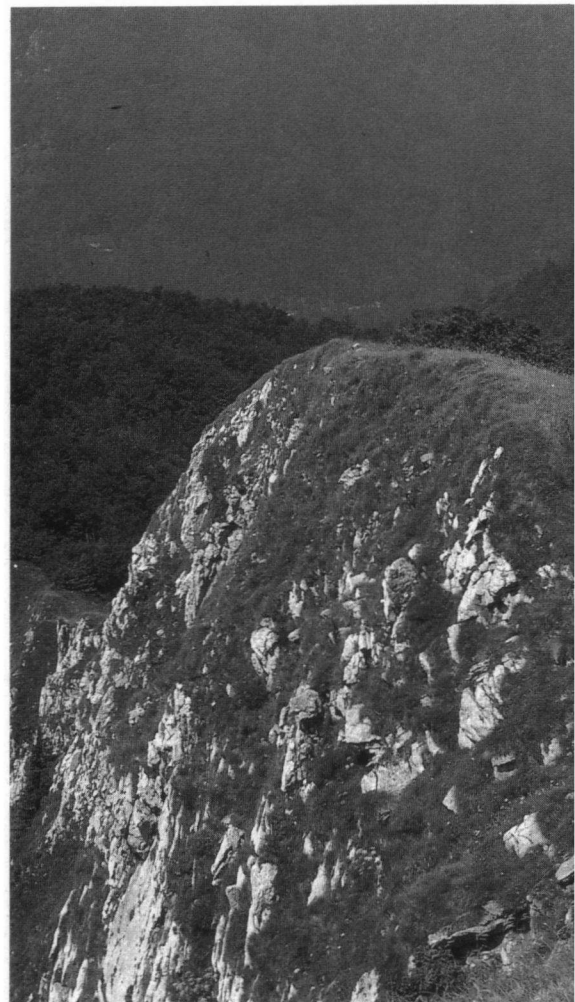
J. Slot

De zin van een vlinderleven is duidelijk: hij dient zich zo efficiënt mogelijk voort te planten. Zijn hele leven is daar op gericht. Vooral voor de wat schaarsere soorten doet zich een probleem voor: waar vind ik een geschikte partner? Lukraak wat rondvliegen voldoet natuurlijk niet.

Bij dagvlinders spelen kleuren en geuren een belangrijke rol in de ontmoeting van de beide seksen. Veel vlinders scheiden lokstoffen af, die soortgenoten al op grote afstand kunnen ruiken. Sommige soorten zoeken daarbij vaste plaatsen op waar balts en paring gebeuren. Grote weerschijnvlinders zoeken elkaar bijvoorbeeld op in de top van een hoge boom, die duidelijk boven de omgeving uitsteekt. Vooral op vakantie kun je zulk gedrag treffend en onverwacht tegenkomen.

Zo vierden wij in de zomer van 1990 vakantie in de Julische Alpen in Joegoslavië. We vertoefden vooral in de omgeving van de hoogste berg van Joegoslavië, de Triglav (2.863 m). Omdat we in de zomer van 1987 het gebied ten noordwesten van deze imposante berg hebben doorkruist, besloten we om de zomer van 1990 het berglandschap ten zuidoosten van de Triglav nader te bestuderen en daarbij vooral te letten op vlinders en kevers in samenhang met de prachtige alpenflora. Als uitgangspunt voor onze excursie kozen we het meer van Bohinj (700 m).

Op de Sorica Planina, een pas ten zuiden van het meer van Bohinj, zijn ontmoetingsplaatsen voor Koninginnepages. Verschillende bergtoppen liggen op 1.500 m of hoger.

Aan een kant loopt de helling steil naar beneden, terwijl de andere kant beter toegankelijk is. Eén tot vijf Koninginnepage-mannetjes bewonen zo'n bergtop in afwachting van een vrouwtje. Ieder dier heeft z'n eigen territorium; vanaf een hoge grasspriet wordt wacht gehouden en uitgekeken. Na iedere verkenningvlucht keert het mannetje op dezelfde grasspriet terug. Doorgaans kiezen de vlinderbruidegoms een in het landschap duidelijk waarneembare plaats. Komt er een vrouwtje in het territorium, dan dansen de vlinders om elkaar heen om de begroeting te vieren. Na de balts en de paring gaat ieder zijns weegs. De Engelsen hebben voor deze ontmoetingsstrategie een term bedacht: ze spreken in dit verband van *hill-topping*. Behalve het fenomeen van de *hill-topping* viel er op vlindergebied natuurlijk nog veel meer te beleven in de omgeving van de Triglav.

Foto links:
Uitzicht over de Julische Alpen;

Foto rechtsboven:
Hill topping van de
Koninginnepage

Foto midden:
Keizersmantel

Foto onder:
Bleek blauwtje op Centaurie.

Eerste drie foto's door W.A. Slot;
laatste foto door M.L. Slot-Boot.

MEER VAN BOHINJ

De omgeving van dit meer verschilt nogal van de natuur rond Bovec en van het Trentadal. Bij Bohinj groeien meer Beuken en Hazelaars terwijl de kruidenvegetatie minder gevarieerd is. De schaarse alpenweiden worden doorgaans gemaaid of (intensief) begraaasd. Geen wonder dan ook, dat de vlinderfauna beduidend armer is dan rond Bovec. Door het ontbreken van Wit vetkruid (*Sedum album*) bij Bohinj schittert de Apollovlinder (*Parnassius apollo*) door afwezigheid, terwijl deze alpenvlinder in het Trentadal juist zo algemeen voorkomt. Hetzelfde kan gezegd worden voor *Melitaea didyma*. Zeer algemeen in het Trentadal en ontbrekend bij Bohinj.

Het meer van Bohinj is met haar naaste omgeving een toeristische trekpleister, zodat overdag veel vakantiegangers de oevers van het meer bevolken. Zo gauw je evenwel het bergmeer achter je laat liggen en de uitgestrekte Triglav-bergwereld intrekt, ben je alleen met de natuur.

Ook voor nachtvlinders is Bohinj een goed gebied met onder andere *Arctornis l-nigrum*, *Phlogophora scita*, *Ochropleura candelisequa*, *Odonestis pruni* en *Smerinthus ocellatus*. Van deze laatste soort vonden we eitjes op wilgebladeren.

SORICA PLANINA

Ten zuiden van het meer ligt de Sorica Planina, een pas op 1.300 m hoogte. Deze pas is te bereiken via een verharde weg met stenen

Lijst van waargenomen soorten, die niet vermeld zijn in het artikel van 1987.

	Sorica Planina	Sorica Podbrdo	Bohinj
<i>Parnassius mnemosyne</i>	X		
<i>Limenitis populi</i>		X	
<i>Neptis rivularis</i>		X	
<i>Nymphalis antiopa</i>			X
<i>Fabriciana niobe</i>			X
<i>Boloria napaea</i>			X
<i>Melitaea phoebe</i>		X	
<i>Mellicta aurelia</i>			X
<i>Erebia Euryale</i>	X		X
<i>Erebia manto</i>	X		X
<i>Erebia pharte</i>	X		
<i>Erebia calcaria</i>	X		
<i>Erebia stirijs</i>	X		
<i>Erebia meolans</i>			X
<i>Coenonympha gardetta</i>	X		
<i>Heodes virgaureae</i>		X	X
<i>Heodes tityrus</i>	X		
<i>Palaeochrysophanus hippothoe</i>	X		
<i>Aricia artaxerxes</i>	X		X
<i>Plebicula dorylas</i>		X	
<i>Carcharocus flocciferus</i>			X

Pyrgus malvae i.p.v. *Spialia sertorius* in het artikel van 1987 bij Bovec.

SUMMARY

An account of observations of butterfly species in the Julian Alps in Yugoslavia. Different species were found in different regions, depending on the vegetation and the way of farming. Noticable butterflies were *Parnassius mnemosyne*, *Papilio machaon* and several *Erebia* species.

en kuilen. In dit gebied hebben de Partizanen hun uitkijkposten en verzetshaarden opgebouwd. Veel is daarvan bewaard gebleven. Een klimtocht vanaf 1.300 m levert diverse *Erebia*soorten op, zoals de Boserebia (*Erebia ligea*), *E. euryale*, *E. pharte*, *E. stirijs*, *E. styx* en *E. manto*.

Vanaf 1.500 m vliegt *Erebia calcaria*, de enige vertegenwoordiger van de *tyndarus*-groep in de Julische Alpen. Vermelderswaard zijn verder de Zwarte apollovlinders (*Parnassius mnemosyne*) en de Koninginnepages (*Papilio machaon*). Het Vals bruin blauwtje (*Aricia artaxerxes*) vliegt hier op voor deze soort betrekkelijk lage hoogte.

Als je de pas oversteekt en naar het zuiden afzakt, zie je direct meer vlinders dan in de regio's ten noorden van de Sorica Planina. De hoofdverkeersweg van Sorica naar Podbrdo voert door prachtige bossen. Ook deze hoofd- en voorrangsweg is niet verhard en dus erg stoffig. Je kunt al vlinderend deze hoofdweg betreden en langs de hellingen kennis maken met Grote ijsvogelvlinders (*Limenitis populi*) en *Neptis rivularis*. In de omgeving van Podbrdo groeit langs de weg Wit

vetkruid, de voedselplant van het fraaie blauwtje *Scolitantides orion*, dat hier samen met de Kolibriepijlstaart (*Macroglossum stellatarum*) en *Plebicula dorylas* rondvliegt.

ROUWMANTELS

De laatste dag wachtte ons nog een verrassing. Na een lange nacht met veel regenbuien zat 's morgens het dal vol nevelslierten. Bergtoppen waren verdwenen en ons wereldje was erg klein geworden. Toch trokken we erop uit. Ons doel lag op 1.000 m hoogte. De vochtige atmosfeer beperkte ons tempo, maar toch kwamen we eindelijk boven. Daar trok een wilg onze aandacht. Verschillende kale takken wezen op rupsenvraat. Al gauw ontdekten we zo'n veertig rupsen van de Rouwmantel (*Nymphalis antiopa*). Ze deden zich te goed aan de wilgebladeren; hier en daar zat een kluit rupsen. We besloten er ongeveer twintig mee te nemen. Direct na onze aankomst verpopten de rupsen zich in de rupsenkast en twaalf dagen later leverden ze 19 prachtige vlinders. In de *Atlas van de Nederlandse dagvlinders* (Tax, 1989) staat vermeld, dat Rouwmantelrupsen vaak geparasiteerd zijn. Gelukkig viel dit met onze rupsen erg mee. Slechts twee poppen kwamen niet uit. Aan de buitenkant hing een wit draadje, dat wijst op aantasting door schimmels.

Literatuur

Higgins, L.J. en N.D. Riley, 1970. Elseviers vlindergids, Amsterdam

Slot, J., 1987. Julische Alpen. Vlinders, 2(4)10-13.

Swaay, C. van en I. Wynhoff, 1989. Vlinders in Noordwest Joegoslavië. Vlinders 5(1)15-18.

Tax, M.H., 1989. Atlas van de Nederlandse dagvlinders. Ver. tot Beh. v. Natuurmonumenten en De Vlinderstichting, 's-Gravenland-Wageningen.

Weidemann, H.J., 1986. Tagfalter Band 1 en 2. Neumann, Neudamm.

